

Katanacho en de Protestantse strijd tegen 'Israëlisme'

Niet anti-Israël

Wat bedoelt de Palestijnse theoloog Yohanna Katanacho niét en wat bedoelt hij wél in zijn boek *Het Land van Christus*?¹ De aan mij opgegeven titel voor deze bijdrage, 'Katanacho en de Protestantse strijd tegen Israëlisme', zou zomaar de indruk kunnen wekken dat Katanacho en zijn Protestantse bondgenoten te velde trekken tegen het huidige Israël en het Joodse volk.

Niets is minder waar! Katanacho is een Palestijn, maar ook een Israëliër. Hij zoekt het goede in zowel geestelijke als materiële zin, en dat niet alleen voor Palestina, maar ook voor heel Israël en alle Joden. Dat positieve streven vloeit bij hem voort uit liefdevolle gehoorzaamheid aan het Evangelie van Jezus Christus en is naar zijn overtuiging daarom een zaak van elke Christen, Protestant of niet. Op grond van zijn geloof in het gezag van het Oude en het Nieuwe Testament kritiseert Katanacho de Staat Israël, die eenzijdig zich het land toe-eigent of het wil annexeren. Maar voor neigingen tot antisemitisme of Jodenhaat moet je bij hem niet zijn. Die combinatie bij Katanacho trekt me aan.

Israëlisme

Katanacho gebruikt het woord 'Israëlisme' niet, maar het gaat hem wel om de zaak die ik met die term wil aanduiden. Onder 'Israëlisme' versta ik een bepaald soort letterlijk lezen van de Schrift, waardoor Israël en het Joodse volk in Gods geopenbaarde plan een hogere status of een lagere plaats ontvangen dan alle andere volken. Deze twee tegengestelde posities hebben veel gradaties, van gematigd tot extreem. De extreemste consequenties zijn verheerlijking en verguizing, idolisering en haat, het philosemitisme en het antisemitisme.

Katanacho helpt ons te zien dat de Bijbel zelf geen enkele grond geeft voor deze letterlijke manier van het lezen en verstaan van het profetische woord in de Heilige Schriften. Gods beloften van verlossing en oordeel aan het oudtestamentische Israël krijgen niet hun vervulling in één bepaald etnisch volk en geografisch gebied, bijvoorbeeld het hedendaagse Israël of het Joodse volk, maar ze zijn vervuld in Christus. In Hem ontvangen die beloften of voorzeggingen een finale betekenis voor alle volken, meest wezenlijk voor de hele schepping. De voltooiing van die vervulling vindt plaats bij Zijn wederkomst, in de volmaking van Zijn Koninkrijk ofwel Zijn universele heerschappij en in het laatste oordeel.

Christus is centraal

Met Katanacho geloven wij dat het centrale en sturende gegeven in de hele Bijbel niet Israël is maar Christus, in Wie God zich genadig neerbuigt, primair naar de wereld maar juist daarom ook naar Israël. Gods genadige voornemen in Christus betreft de hele mensheid en stamt van voor de grondlegging van de wereld (Ef.1:4). Ook Mozes heeft al in de eerste elf hoofdstukken van Genesis getoond dat het verbond van de genade ver voor het ontstaan van Israël is begonnen. Adam en Noach vertegenwoordigden de hele mensheid als ontvangers van Gods verbondsbeloften. De geschiedenis van Gods genadeverbond is van het begin tot het einde universeel

¹¹ Zie mijn recensie van dat boek in: *Theoblogie*, <https://www.theoblogie.nl/recensie-het-land-van-christus-yohanna-katanacho/>

gericht. Aan Abraham als vader van vele volken bevestigde God de kosmische bedoeling van Zijn heilsbeloften.

Tegelijk riep Hij Abraham om de vader te zijn van dat ene volk, Israël, dat in de openbaringsgeschiedenis een voor de wereld zichtbaar schouwspel en getuige zou moeten zijn van Gods wereldwijde bedoelingen. Met name in Abrahams ontmoeting met Melchizedek laat God zien dat de lijn van Israël naar Christus ondergeschikt is aan de lijn van Melchizedek naar Christus. Christus was niet de Hogepriester naar de ordening van Levi, beperkt tot Israël, maar Hij is de eeuwige en universele Hogepriester naar de ordening van Melchizedek (Genesis 14: 18-20; Psalm 110; Hebreëën 5: 5-10; 6:19,20; 7:1-21).

Christus is eigenaar

Katanacho's boek bevestigt ook het bijbelse gegeven dat God in Christus de eigenaar is van alle landen en volken. Dat verandert niet als Hij door de genade van Christus aan elk volk een land voor gebruik in bezit geeft. De ingebruikname van het land Kanaän en de verdrijving van de Kanaänieten onder Jozua ging gepaard met geweld. Als we de Bijbel serieus nemen, moeten we dit feit vanuit verlegenheid niet verdoezelen of weglaten, maar het christocentrisch duiden.

De verovering van Kanaän was niet het gevolg van de etnische verhevenheid of de militaire en politieke macht van Israël. Het was God die de bewoners uitdreef en het land aan het volk Israël in gebruik gaf. Israël was geroepen om daar, in Gods land, te wonen en om zo voor de wereld de Messias voort te brengen, de Heiland der wereld in Wie het oudtestamentische Israël theologisch tot vervulling is gekomen en zijn eigenlijke en finale betekenis heeft ontvangen

De gedachte dat het huidige volk van de Joden ook nu nog door God geroepen zou zijn om in dat land een ander volk te onderwerpen of te verdrijven staat diametraal tegenover de betekenis van Gods bedoeling in Christus. Die opvatting is nationalistisch of zelfs racistisch. Zij is niet ontleend aan de Schrift, maar aan de donkere kant van de Westerse 'christelijke' cultuur.

Rol van de Westerse cultuur

In een lange bloedige geschiedenis werden Westerse veroveringen en onderwerpingen binnen Europa, maar vooral in Azië, Afrika en de Amerika's niet zelden gemotiveerd door de stelling dat de vertegenwoordigers van de Westerse christelijke cultuur door God daartoe geroepen waren. Onder het voorwendsel van een goddelijke roeping tot verbreiding van de christelijke beschaving verdedigde men kruistochten en wrede oorlogen, slavenhandel en slavernij, kolonialisme en imperialisme, apartheid en racistisch vooroordeel, landroof en genocide.

Binnen die Westerse cultuur heeft zich veel van de geschiedenis van de Joden afgespeeld. Vaak waren Joden slachtoffer van die cultuur, maar ook namen zij er deel aan en vaak diende die cultuur hun tot voorbeeld. In de Staat Israël en de Palestijnse gebieden zien we een toepassing van dat voorbeeld. Maar Katanacho leert ons: Het land is van Christus. De hele aarde is van Hem. Die bijbelse boodschap zet een streep door alle veroverings- en machtsstrategieën. Voor het Evangelie zijn alle volken gelijk!

Het Israëllisme is een verschijnsel binnen het Christendom. Aanhangers ervan leggen een zware hypotheek op de geloofwaardigheid van de verkondigers van het Evangelie van Christus in de oren van onze gesecculariseerde omgeving. Waarom zouden kerkleiders en predikers vertrouwd moeten worden die weliswaar de

noodzaak van rechtvaardiging en heiliging door het geloof in Christus verkondigen, maar die tegelijk de onrechtvaardige verhoudingen tussen Palestijnen en Joden vergoelijken of verzwijgen, en de verwantschap overwaarderen met een godsdienst of ideologie, waarin Christus principieel geen plaats heeft? Zulke contradicties verraden een interne verzwakking van het Christendom en zij ondermijnen daardoor het Christelijke getuigenis naar de wereld toe. Moeten we ons niet afvragen of hier wellicht een oorzaak ligt van de kerkelijke malaise binnen de eens 'christelijk' genoemde cultuur van het Westen?

Dr. Steven Paas is theoloog. Hij publiceerde over de Europese en Afrikaanse kerkgeschiedenis, over het verschijnsel van het Israëlisme in de interpretatie van Bijbelse profetie, en over de lexicografie van het Chichewa, een veel gesproken taal in Centraal Afrika. Zie verder: <https://www.linkedin.com/in/steven-paas-9122ba14/>